

BÖN ENLIGT UNITAS DEI

”I Guds verkande närvaro (Anden) ber jag till Gud som jag kallar Jesus, för att förtydliga vilken gudom jag talar om: den ende och evige transcendent Skaparen (Fadern), den yttersta orsaken, det väsen vars ständigt utflödande energier är upphov till och upprätthåller immanensen – allt synligt och osynligt, såsom människans kropp, ande och själ. Det är den Gud som genom allt skapat har förmedlat sig själv och som ytterst för oss människor har förmedlat sig själv i inkarnationen (Sonen).”

Denna bönestruktur sammanfattar en gudsförståelse grundad i Guds absoluta, odelade enhet. Det finns inte tre distinkta gudomliga subjekt, utan en enda evig och transcendent Gud. Men denne Gud är inte isolerad. Guds eget överflödande liv verkar genom sina eviga energier och är därigenom ontologiskt närvarande i immanensen. Skapelsen är till sitt väsen skild från Gud, men upprätthålls i varje ögonblick av detta gudomliga utflöde. Detta utgör den första kedjan: Guds transcendent väsen → utflödande energier → skapelsen → Guds verkande närvaro. När bönen inleds med orden ”I Guds verkande närvaro (Anden)” är Anden därför inte en hypostas vid sidan av Gud, utan beteckningen för den ende Gudens verksamma och personliga närvaro i skapelsen, i linje med Paulus ord: ”Herren är Anden” (2 Kor. 3:17).

Parallellt med denna kosmiska närvaro löper en andra kedja som avser Guds unika självidentifiering och historiska självmeddelande. I berättelsen om Mose identifierar Gud sitt personliga väsen med orden ”Jag är den jag är” (2 Mos. 3:14) och förbinder sig vid namnet HERREN. I Johannesevangeliet återkommer detta ”JAG ÄR”-språk i Jesu mun, exempelvis: ”Innan Abraham blev till, JAG ÄR” (Joh 8:58). Denna identifikation kulminerar på vägen till Damaskus, där svaret på Paulus fråga ”Vem är du, Herre?” blir: ”Jag är Jesus” (Apg. 9:5). Därmed sammanfattas den andra kedjan: JAG ÄR → HERREN → Jesus. Detta är inte ett påstående om en ”andra person inom en treenighet”, utan om den ende Gudens eget, odelade ”Jag” som blivit mänskligt identifierbart genom inkarnationen.

Denna självidentifiering får sin mest koncentrerade uttrycksform i användningen av det grekiska uttrycket *ἐγώ εἰμι* (*egō eimi*). Uttrycket *ἐγώ εἰμι* anknyter språkligt och teologiskt till det gudomliga ”Jag är”-språket i Septuaginta, särskilt i 2 Mos. 3:14, och Johannes använder det på ett sätt som starkt associerar Jesu identitet med Israels Guds egen identitet. När Jesus använder frasen absolut – ”Innan Abraham blev till, JAG ÄR” – identifierar han sig således med den evige, självexisterande Guden själv. Men denna identifikation är inte begränsad till abstrakta utsagor om hans eviga existens. I Johannesevangeliet används *ἐγώ εἰμι* också när Jesus konkretiserar sin identitet i mänskligt tillgängliga bilder: ”JAG ÄR vägen, sanningen och livet” (Joh. 14:6). I dessa fall följs uttrycket av ett predikat – en beskrivning av vad den ende Guden i sin mänskliga självuppenbarelse är för oss. Predikatet varierar (vägen, sanningen, livet, ljuset, dörren, den gode herden), men subjektet är alltid detsamma: det gudomliga ”JAG ÄR”.

På Damaskusvägen använder den uppståndne Herren (JAG ÄR) samma *ἐγώ εἰμι* i sin identifikation med det historiska människonamnet Jesus: ”JAG ÄR Jesus”. Paulus, som kände Septuaginta, torde därför ha uppfattat detta som Guds eget ”Jag” som talade – därav hans tillbedjande svar: ”Herre, vad vill du att jag skall göra?” (Apg. 9:6). Därmed står det klart att utsagorna – det absoluta ”JAG ÄR”, de funktionsbeskrivande predikaten (vägen, sanningen, livet) och det personliga namnet ”Jesus” – alla förstås här som uttryck för samma gudomliga identitet, den ende och odelade Skaparens eget ”Jag”.

Kedjorna ovan beskriver inte två oberoende processer, utan två sidor av samma gudomliga verklighet. Den Gud som genom Anden är personligt verksam i allt skapat är densamme som i Jesus har gjort sitt gudomliga Jag mänskligt mötbart. För att göra det eviga och transcendent ”JAG ÄR” – som proklamas i utsagor som ”innan Abraham blev till, JAG ÄR” – konkret, relationellt och mänskligt tillgängligt, sker Guds självmeddelande genom inkarnationen. I Jesus blir det som tidigare förmedlats genom skapelsen, Israels historia, profeterna och Skriften personligt och historiskt närvarande.

Att sedan Anden tillskrivs personliga drag – att han ”talar”, ”vittnar” eller ”bedrövas” – signalerar enligt Unitas Dei inte en distinkt hypostas eller person inom gudomen, utan att den ende Gudens handlande gentemot skapelsen är djupt personligt. Relationen är inte metaforisk, utan ontologiskt verklig, och metaforerna är människans sätt att beskriva detta möte. Denna personliga närvaro når sin högsta historiska konkretion i inkarnationen. Det som tidigare förmedlades indirekt genom skapelsens spår blir i Jesus Kristus personligen närvarande. Han är Guds fullständiga självmeddelande, medan Anden är Guds ständigt verkande närvaro – båda bottnande i samma odelade gudomliga subjekt. I inkarnationen identifierar detta enda gudomliga Jag sig med Jesus. Det är just denna absoluta identitet som gör bönen till Jesus teologiskt möjlig utan att monoteismen kompromissas.

Sammanfattning

De fyra sammanfattande satserna bildar ett matematiskt och filosofiskt slutet system:

HERREN Gud är en. (Den judiska Shema-bönen, 5 Mos. 6:4).

Jesus är HERREN. (Den tidiga kyrkans urkristna bekännelse, Rom. 10:9).

HERREN är Anden. (Paulus explicita ord, 2 Kor. 3:17). Jag – HERREN Gud (underförstått) – är Jesus. (Slutsatsen av Guds självidentifiering).

Detta gör bönen till Jesus helt monoteistiskt legitim i textens kontext: att be till Jesus är inte att be till en "sekundär" eller "medlande" person, utan att tilltala den evige Skaparens eget inkarnerade "Jag".